

Batı'da Yeni Çağ'dan itibaren matematik biliminde gözlemlenen hızlı değişimler mantık alanında görülen önemli gelişmelerin temelini oluşturmuştur. Batı'da bu gelişmeler yaşanırken İslam Dünyası'nda Aristo mantığına dayalı geleneksel mantık çalışmaları devam etmiştir. Mantık alanındaki gelişmelerin Türk düşünce dünyasına girişi Tanzimat'tan sonra olmuştur. İlk defa Gelenbevi İsmail eski matematik ile Batı matematiği arasında geçiş niteliği taşıyan eserler yazmıştır. Modern matematiğe dair en dikkat çekici öğretim ve yayın çalışmaları İshak Hoca tarafından gerçekleştirilmiştir. Tanzimat'tan sonra ise Vidinli Tefvik Paşa ile daha geniş ölçüde gelişme imkânını bulmuştur. Bu dönemde artan matematik araştırmaları, Türk düşünce insanlarını modern mantık çalışmalarına yöneltmiştir. Batı'da yayınlanan pek çok eserin çevirisi yapılmış, bu eserlerle ilgili bilimsel kaynaklar ve ders kitapları mantık çalışmalarına yön vermiştir.

1. Parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Mantık Batı'da ortaya çıkmıştır.
- B) Mantık çalışmalarına matematik engel olmuştur.
- C) Matematik ve mantık alanındaki gelişmelere düşünürlerimiz kayıtsız kalmamışlardır.
- D) Modern matematik çalışmalarını sadece İhsak hoca yapmıştır.
- E) Batı'da yayınlanan eserlere karşı kayıtsız kalınmıştır.

“Dev, Süpermen, kedi, insan, ağaç, Van kedisi.”

2. Verilen kavramlardan hangisinin hem neliği, hem gerçekliği hem de kimliği vardır?

- A) Dev
- B) Kedi
- C) İnsan
- D) Süpermen
- E) Van Kedisi

Nelik bir şeyin ne olduğudur, zihindeki izidir. Her kavram zorunlu olarak bir neliğe sahiptir. Çünkü her kavram düşünülen bir şeydir ve zihinde kavranılan olarak vardır. Bir kavramın dış dünyadaki karşılığı ise gerçekliktir. Gerçekliğe sahip kavramların düşüncenin veya zihnin dışında belli bir varlıkla gerçekliği ortaya konulursa o kavramın bir de kimliği oluşur.

3. Bu parçaya göre nelik, gerçeklik ve kimlikle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Her kavramın neliği yoktur.
- B) Her kavramın gerçekliği ve kimliği olmayabilir.
- C) Gerçekliği ve kimliği olan her kavramın neliği vardır.
- D) Kimliği olan her kavramın gerçekliği ve neliği vardır.
- E) Bazı kavramların hem neliği hem gerçekliği hemde kimliği olabilir.

4. “Varlık , kedigiller, canlı, kaplan, hayvan” kavramları içlem-kaplam ilişkisine göre içlemi en geniş olandan kaplamı en geniş olana doğru sıralandığında hangisinin içlem ve kaplam sayısı eşit olur?

- A) Varlık
- B) Hayvan
- C) Kedigiller
- D) Canlı
- E) kaplan

- I. Karşıt önermelerin nicelikleri aynıdır.
II. Çelişik önermelerin doğruluk değeri farklıdır.
III. Altık önermelerin nitelikleri farklıdır.
IV. Çelişik önermelerin nicelikleri aynıdır.
5. **Karşı olma karesiyle ilgili olarak yargularından hangileri yanlıştır?**
A) I ve III
B) II ve III
C) Yalnız IV
D) II ve IV
E) III ve IV

Özne ve yüklemeleri aynı olan iki önerme sadece nicelik yönünden birbirinden farklıysa bu önermeler altıktır.

6. **Bu bilgi doğrultusunda aşağıdaki önerme çiftlerinden hangisi altıktır?**
A) Bütün güller bitkidir.
Hiçbir gül bitki değildir.
B) Bazı canlılar insandır.
Bazı canlılar insan değildir.
C) Hiçbir öğretmen üniversiteli değildir.
Tüm öğretmenler üniversitelidir.
D) Hiçbir yalancı dürüst değildir.
Bazı yalancılar dürüst değildir.
E) Bazı insanlar yeşil gözlüdür.
Hiçbir insan yeşil gözlü değildir.

Somut Kavramlar: Gerçek bir şeyin zihindeki tasarımıdır. İnsan zihninden bağımsız olarak kendiliğinden var olan varlığa karşılık gelen kavramlardır.

Soyut Kavramlar: Varlıkların ortak özelliklerinden soyutladığımız tasarımlardır. Soyut kavramların zihin dışında karşılığı yoktur.

7. **Buna göre aşağıdakilerden hangisinde sırayla somut ve soyut kavramlar bir arada verilmiştir?**
A) İnsan- öğrenci
B) Masa- silgi
C) Kalem kalemlik
D) Bilgisayar- iyilik
E) Yiğitlik -kalem

Akdeniz'in bu kasabası doğanın güzelliklerini cömertçe sunduğu, bozkır olmayan, çam ormanlarıyla kaplı, akarsuyun serinliğinin hissedildiği bir yerdir. Kimi evler ahşaptan kimi evler de kısmen betonarmeden yapılmıştır. Her insan burada yaşamak için can atar. İnsanı maddi yaşamın dışında düşünmeye iter. Akdeniz'in bu şirin kasabasında yaşayan hiçbir canlının buradan ayrılmayı düşünmesi mümkün değildir.

8. **Metinde geçen altı çizili kavramları sırasıyla aşağıdakilerden hangisidir?**
A) Soyut – Olumsuz – Tümel – Tikel -Somut
B) Soyut – Olumsuz – Tikel – Tümel -Somut
C) Somut – olumsuz – Tikel -Tümel – Soyut
D) Somut – Olumlu -Tümel- Tikel – Soyut
E) Genel – Olumsuz -Tekil- Tümel -olumlu

Özgürlük: Başka türlerde bulunmayan, sadece bir türe özgü olan özelliklere özgürlük denir.

İlinti: Bir türün varlığı için zorunluluk içermeyen ve birçok türde ortak olarak bulunan özelliklere ilinti denir.

9. Bu tanımlardan hareketle insanın özgüllüğü olan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Uyumak
- B) Beslenmek
- C) Düşünmek
- D) Hareket etmek
- E) Nefes alma

Bir kavram diğer kavramı içine alıyorsa ikisi arasında tam girişimlik ilişkisi vardır. Kısacası iki kavramdan birinin diğer kavramın tüm elemanlarını kapsamasıdır.

10. Verilen açıklamadan hareketle aşağıdaki kavramlardan hangisi arasında tam girişimlik vardır?

- A) Köpek – Hayvan
- B) Öğrenci – Esmer
- C) İnsan - Düşünen
- D) Kelebek – Çilek
- E) Futbolcu – Uzun boylu olma

“Her şeyi tanımlamak mümkün değildir.”

11. Aşağıdakilerden hangisinin tanımı yapılabilir?

- A) Renk
- B) Koku
- C) İnsan
- D) Aşk
- E) Cevher

Edebiyat dersinde söz alan Eymen Asaf hocam aşk nedir? diye sorar. Öğretmeni de aşkı tek bir kelimeyle yada cümleyle açıklayamayız demiş ve düşünürlerden örnekler vermiş. **Oscar Wilde** göre aşk karşılık bir yanlış anlaşılmalıdır. **Montaigne** göre Aşk dediğimiz şey, arzulanan bir varlıkta bulacağımız tada susamaktan başka bir şey değildir. **Delacroix** göre Aşkı anlatabilmek için yeryüzünde var olan dillerden çok farklı bir dil gerekir.

12. Bu parçadan tanımla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Özgürlük ve ilinti tanımında önemlidir.
- B) Duyguların tanımı yapılamaz.
- C) Tanımda kısır döngü olmamalıdır.
- D) Duyumun doğrudan verileri tanımlanamaz.
- E) Bir şey kendisinden daha açık olmayan başka bir şey ile tanımlanamaz.

13. Aşağıdaki ifadelerden hangisi önermedir?

- A) Dersini çalış.
- B) Ödevini yaptın mı?
- C) İstanbul güzel şehirdir.
- D) Umarım iyi bir meslek sahibi olursun.
- E) Eyvah!

14. “Hiçbir öğrenci yeteneksiz değildir. ” önermesi aşağıdakilerden hangisi yapılarak çelişği elde edilebilir?

- A) Özne ile yüklem karşıtı alınarak
- B) Sadece niteliği değiştirilerek
- C) Hem niteliği hem de niceliği değiştirilerek
- D) Sadece niceliği değiştirilerek
- E) Özne ile yüklem yer değiştirilerek

Önermenin niteliğini bozmadan yani olumlu ve olumsuz olma durumunda bir değişiklik yapmadan, özne ve yüklem yerini değiştirmeye düz döndürme denir. Düz döndürmede amaç önermenin doğruluk değerini bozmadan yeni bir önerme elde etmektir.

15. Buna göre “Bazı insanlar öğrenci değildir.” Önermesinin düz döndürmesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bazı öğrenciler insandır.
- B) Bazı insan olmayanlar öğrenci olmayan değildir.
- C) Düz döndürmesi yoktur.
- D) Hiçbir insan öğrenci değildir
- E) Bütün insanlar öğrencidir.

Bütün yıldızlar ışık verir.
Güneş yıldızdır.
O hâlde güneş ışık verir.

16. Yukarıda verilen kıyasın orta terimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yıldız
- B) Güneş
- C) Işık
- D) Vermek
- E) Güneş ışığı

Bazı insanlar mimardır.
Bazı insanlar eğitimidir.
O hâlde bazı mimarlar eğitimidir.

17. Yukarıdaki akıl yürütme hangi kıyas kuralına aykırı olduğu için geçerli değildir?

- A) İki tikel önermeden sonuç çıkmaz.
- B) Öncüllerin ikisi de tümel ise tikel sonuç çıkmaz.
- C) Kıyas, üç terimden oluşur.
- D) Öncüllerden ikisi de olumlu ise sonuç olumsuz olamaz.
- E) Öncüllerden biri tikelse sonuç da tikel olmalıdır.

Bütün çalışanlar başarılıdır.
Bütün akıllılar çalışandır.
O hâlde bütün akıllılar başarılıdır.
Bütün akıllılar başarılıdır.
Bütün kazananlar akıllıdır.
O hâlde bütün kazananlar başarılıdır.
Bütün kazananlar başarılıdır.
Bütün azimliler kazanır.
O hâlde bütün azimliler başarılıdır.

18. Verilen kıyasın türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zincirleme kıyas
- B) Sorit
- C) Kesin kıyas
- D) Entimem
- E) Safsata

I. Zorunluluk içermesi

II. Sonucun olasılığa dayalı olması

III. Sonuçta verilen bilginin öncüllerde bulunmaması

19. Yukarıdaki özelliklerden hangileri tümdengelsel çıkarımın özellikleridir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

Bir hükümdar, bir alimin kadı olmasını ister. Alim, “Ben kadılık yapamam” deyince hükümdar, “Yalan söylüyorsun, yapabilirsin” der. Alim bunun üzerine şöyle bir cevap verir:

Öncül 1: Ben doğru söylüyorsam kadılık yapamam veya yalan söylüyorsam kadılık yapamam.

Öncül 2: Doğru veya yalan söylüyorum.

Sonuç : Her iki durumda da ben kadılık yapamam.

20. Bu parçadaki çıkarımın türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sorit
- B) Zincirleme
- C) Dilemma
- D) Entimem
- E) Kesin kıyas